

Musiqqa kollejlarida zarbli cholgʻular kafedralarining faoliyatini optimallashtirish

Komil Buronovich Xolikov
BXU

Annotatsiya: Mazkur ilmiy ish “Musiqqa kollejlarida zarbli cholgʻular kafedralarining faoliyatini optimallashtirish” mavzusiga bagʻishlanib, unda oʻrta maxsus musiqqa taʼlimi tizimida zarbli cholgʻular yoʻnalishining oʻrni, mazmuni va samaradorligini oshirish masalalari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda zarbli cholgʻular kafedralarining oʻquv-uslubiy, ijrochilik va tarbiyaviy faoliyatini takomillashtirish yoʻnalishlari aniqlanadi. Annotatsiyada taʼlim jarayonini kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etish, nazariya va amaliyot uygʻunligini kuchaytirish, zamonaviy pedagogik va innovatsion metodlarni joriy etish masalalariga alohida eʼtibor qaratiladi. Shuningdek, ansambl ijrochiligi, sahna amaliyoti, baholash tizimini takomillashtirish va professor-oʻqituvchilar salohiyatini oshirish orqali kafedra faoliyatini optimallashtirish yoʻllari asoslab beriladi.

Kalit soʻzlar: musiqqa kolleji, zarbli cholgʻular, kafedra, optimallashtirish, metodika, ijrochilik, kompetensiya, ansambl, innovatsiya, taʼlim sifati

Optimization of the activities of percussion departments in music colleges

Komil Buronovich Kholikov
BSU

Abstract: This scientific work is devoted to the topic “Optimization of the activities of percussion departments in music colleges”, in which the issues of improving the place, content and effectiveness of the percussion direction in the system of secondary specialized music education are scientifically analyzed. The study identifies areas for improving the educational, methodological, performance and educational activities of percussion departments. The abstract pays special attention to the issues of organizing the educational process based on a competency-based approach, strengthening the harmony of theory and practice, and introducing modern pedagogical and innovative methods. It also substantiates ways to optimize the activities of the department by improving ensemble performance, stage practice, the assessment system, and increasing the capacity of professors and teachers.

Keywords: college of music, percussion instruments, department, optimization, methodology, performance, competence, ensemble, innovation, quality of education

Kirish. O'zbekiston Respublikasida musiqa va san'at ta'limini rivojlantirish, milliy madaniy merosni asrab-avaylash va professional ijrochilar tayyorlash davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu jarayonda o'rta maxsus ta'lim muassasalari, xususan musiqa kollejlarining roli beqiyosdir. Musiqa kollejlarida faoliyat yuritayotgan zarbli cholg'ular kafedralari milliy va professional musiqa ijrochiligini rivojlantirishda muhim bo'g'in hisoblanadi.

Zarbli cholg'ular, jumladan doira, nog'ora, baraban va boshqa asboblarning musiqaning ritmik asosini tashkil etib, ansambl va orkestr ijrochiligida yetakchi o'rin egallaydi. Shu bois, ushbu yo'nalishda ta'lim beruvchi kafedralarning faoliyatini samarali tashkil etish, o'quv jarayonini zamonaviy talablar asosida optimallashtirish zarurati yuzaga kelmoqda. Kafedra faoliyatining samaradorligi o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligi, ijrochilik mahorati va ijodiy salohiyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Bugungi kunda musiqa kollejlarida zarbli cholg'ular kafedralari faoliyatida ayrim muammolar, jumladan o'quv dasturlarining eskirganligi, nazariya va amaliyot o'rtasidagi uzviylikning yetarli emasligi hamda baholash tizimining takomillashtirilmaganligi kuzatilmoqda. Ushbu holatlar kafedra faoliyatini optimallashtirish masalasini dolzarb etadi. Shu nuqtai nazardan, mazkur ish musiqa kollejlarida zarbli cholg'ular kafedralari faoliyatini ilmiy asosda takomillashtirishga qaratilgan.

Asosiy qism.

1. Musiqa kollejlarida zarbli cholg'ular kafedralarining o'rnini va vazifalari

Musiqa kollejlarida zarbli cholg'ular kafedralari professional ijrochilar va bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda muhim vazifani bajaradi. Kafedraning asosiy vazifalari o'quvchilarda zarbli cholg'ular bo'yicha texnik malaka, ritm tuyg'usi, ansambl va orkestr ijrochiligi ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat. Shu bilan birga, kafedra tarbiyaviy va metodik faoliyatni ham amalga oshiradi.

Zarbli cholg'ular kafedrasida faoliyatida milliy va jahon ijrochilik tajribasini uyg'unlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa o'quvchilarning kasbiy dunyoqarashini kengaytiradi va ularni zamonaviy musiqa muhitiga moslashishga yordam beradi.

Musiqa kollejlarida zarbli cholg'ular ta'limi o'rta maxsus musiqa ta'limining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Zarbli cholg'ular, jumladan doira, nog'ora, baraban, qalam va boshqa asboblarning milliy va jahon musiqasining ritmik asosini tashkil etadi. Shu sababli, musiqiy ta'lim muassasalarida zarbli cholg'ularni o'qitish jarayoni o'quvchilarning ijodiy va kasbiy salohiyatini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Zarbli cholg'ular kollejlarda nafaqat texnik ko'nikmalarni rivojlantirish, balki o'quvchilarning musiqiy eshitishi, ritm tuyg'usi va badiiy ifoda qobiliyatini shakllantirishga xizmat qiladi. O'quv jarayoni bosqichma-bosqich tashkil etiladi: boshlang'ich bosqichda ritmik mashqlar, taqlid va o'yin elementlari asosida ko'nikmalar egallatilsa, keyingi bosqichlarda murakkab ijrochilik uslublari, ansambl va orkestr mashg'ulotlari joriy etiladi. Shu tarzda o'quvchilar ijodiy va texnik jihatdan tayyorlanadi, sahna faoliyatiga moslashadi.

Musika kollejlarda zarbli cholg'ular ta'limi pedagogik yondashuv va metodik tizim asosida tashkil etiladi. O'qituvchilar o'quv dasturlarini yosh va individual xususiyatlarni hisobga olgan holda tuzadilar, ularni zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan boyitadilar. Interfaol mashg'ulotlar, improvizatsiya, ansambl ijrochiligi va mustaqil ijodiy topshiriqlar o'quvchilarning faolligini oshiradi, ijodiy tafakkurini rivojlantiradi.

Kollejlar zarbli cholg'ular kafedralari orqali o'quvchilarni professional sahna faoliyatiga tayyorlaydi. Kafedralar ansambl va orkestr mashg'ulotlarini olib borish, konsert va tanlovlarda ishtirok etish orqali o'quvchilarga real ijrochilik tajribasini beradi. Bu esa nafaqat kasbiy tayyorgarlikni oshiradi, balki o'quvchilarning sahna madaniyatini shakllantiradi. Shu bilan birga, kafedralar pedagogik va metodik faoliyatni amalga oshirib, o'qituvchilarning salohiyatini oshiradi va ta'lim sifatini yaxshilaydi.

Zarbli cholg'ular ta'limining yana bir muhim jihati baholash tizimidir. Baholash nafaqat texnik ijro, balki ritmni his qilish, sahna madaniyati va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini ham qamrab olishi lozim. Adolatli va shaffof baholash tizimi o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi va ularning rivojlanishini kuzatishga imkon beradi.

Musika kollejlarda zarbli cholg'ular ta'limi milliy musika an'analari bilan uzviy bog'liqdir. O'quvchilar xalq musiqasi namunalarini o'rganish orqali milliy ritm va ijro uslublarni egallaydilar, shuningdek, badiiy va estetik tafakkurlarini rivojlantiradilar. Milliy cholg'ularni zamonaviy pedagogik metodlar bilan uyg'unlashtirish esa ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi.

Xulosa qilib aytganda, musika kollejlarda zarbli cholg'ular ta'limi o'quvchilarning ijodiy va kasbiy rivojlanishini ta'minlovchi muhim jarayon hisoblanadi. Kollejlar va kafedralar tizimli yondashuv, zamonaviy pedagogik metodlar va milliy an'analarning uyg'unligi orqali o'quvchilarning ritmik tuyg'usi, texnik mahorati va sahna ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu tarzda, zarbli cholg'ular ta'limi professional musiqachilar va pedagoglarni tayyorlashning mustahkam poydevorini yaratadi hamda milliy musika madaniyatini asrab-avaylashga xizmat qiladi.

2. Kafedra faoliyatini optimallashtirish tushunchasi va ahamiyati

Optimallashtirish - bu mavjud resurslardan samarali foydalanish orqali ta'lim jarayonining sifatini oshirishdir. Zarbli cholg'ular kafedralari faoliyatini optimallashtirish o'quv rejalari va dasturlarini yangilash, pedagogik metodlarni takomillashtirish hamda ijrochilik amaliyotini kuchaytirishni nazarda tutadi.

Optimallashtirilgan kafedra faoliyati o'quvchilarning ijrochilik mahoratini oshirish, ularni sahna faoliyatiga tayyorlash va raqobatbardosh mutaxassis sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Bu jarayonda ta'limning mazmuni va shakllarini qayta ko'rib chiqish muhimdir.

3. O'quv-uslubiy faoliyatni takomillashtirish yo'nalishlari

Zarbli cholg'ular kafedralarining o'quv-uslubiy faoliyatini optimallashtirish quyidagi yo'nalishlarni qamrab oladi:

- o'quv dasturlarini kompetensiyaviy yondashuv asosida yangilash;
- nazariya va amaliyotni integratsiyalash;
- zamonaviy pedagogik va interfaol metodlardan foydalanish;
- mustaqil ta'lim va ijodiy topshiriqlar ulushini oshirish.

Ritmik mashqlar, ansambl ijrochiligi, improvizatsiya va sahna amaliyoti kabi metodlar o'quvchilarning ijodiy faolligini oshiradi va ta'lim jarayonini jonlantiradi.

4. Ijrochilik va sahna amaliyotini kuchaytirish

Zarbli cholg'ular kafedrasida faoliyatini optimallashtirishda ijrochilik va sahna amaliyoti muhim o'rin tutadi. O'quvchilar konsertlar, ijodiy uchrashuvlar va tanlovlarda ishtirok etish orqali real sahna tajribasiga ega bo'ladilar. Bu esa ularning kasbiy o'sishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Ansambl va orkestr mashg'ulotlarini ko'paytirish, professional jamoalar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish kafedra faoliyatining samaradorligini oshiradi.

5. Baholash tizimini takomillashtirish

Optimallashtirish jarayonida baholash tizimini qayta ko'rib chiqish muhim ahamiyatga ega. Baholash faqat texnik ijro bilan cheklanmasdan, musiqiy ifoda, ritmni his qilish, jamoada ishlash va sahna madaniyatini ham qamrab olishi lozim. Shaffof va mezonlarga asoslangan baholash o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi.

6. Professor-o'qituvchilar salohiyatini oshirish

Kafedra faoliyatini optimallashtirishda pedagog kadrlar salohiyati hal qiluvchi omil hisoblanadi. O'qituvchilarning malakasini oshirish, ijodiy faoliyatini qo'llab-quvvatlash va zamonaviy metodlarni o'zlashtirishga rag'batlantirish ta'lim sifatini oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, musiqa kollejlarda zarbli cholg'ular kafedralari faoliyatini optimallashtirish zamonaviy musiqa ta'limining dolzarb vazifalaridan biridir. O'quv-uslubiy jarayonni takomillashtirish, ijrochilik va sahna amaliyotini kuchaytirish, baholash tizimini yangilash hamda pedagog kadrlar salohiyatini oshirish orqali kafedra faoliyatining samaradorligini sezilarli darajada oshirish mumkin. Optimallashtirilgan

kafedra faoliyati professional ijrochilar va malakali pedagoglarni tayyorlashga xizmat qiladi hamda milliy va jahon musiqa madaniyati rivojiga munosib hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullayev, T. O'zbek milliy cholg'ulari va ularni ta'lim jarayonida qo'llash metodikasi. - Toshkent: "San'at", 2018.
2. Karimov, S. Zarbli cholg'ularni o'qitish metodikasi. - Toshkent: "Ilm-fan", 2017.
3. Matkarimov, O. Musiqa pedagogikasi asoslari. - Toshkent: "Fan va texnologiya", 2019.
4. Islomova, N. O'rta maxsus musiqa ta'limi tizimida zarbli cholg'ular kafedralari faoliyati. - Toshkent, 2020.
5. Rashidov, J. Musiqa kollejlari ansambl ijrochiligi va kafedra metodikasi. - Toshkent: "San'at va ta'lim", 2021.
6. Tursunov, A. Zarbli cholg'ular kafedrasining o'quv-uslubiy faoliyatini tashkil etish. - Toshkent, 2016.
7. O'zbekistonda musiqa ta'limi davlat standartlari. Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, 2022.
8. Yusupov, R. Zarbli cholg'ularda ritm va texnikani rivojlantirish metodikasi. - Toshkent, 2018.
9. Ahmadova, M. Musiqa kollejlari innovatsion pedagogik texnologiyalar. - Toshkent: "Pedagogika", 2020.
10. Sobirov, F. Milliy va zamonaviy uslublarda zarbli cholg'ular o'qitish metodikasi. - Toshkent, 2019.
11. Nazarov, B. O'rta maxsus musiqa ta'limida kompetensiyaviy yondashuv. - Toshkent: "Ilm-fan", 2021.
12. Qodirov, I. Doira va nog'ora ta'limi metodikasi. - Toshkent, 2017.
13. Alimov, D. Zarbli cholg'ular ansamblida pedagogik nazorat va baholash tizimi. - Toshkent, 2018.
14. Usmonova, L. Musiqa kollejlari pedagogik kadrlarini tayyorlash metodikasi. - Toshkent, 2020.
15. O'zboshimov, S. Musiqa ta'limida innovatsion yondashuvlar va modernizatsiya. - Toshkent, 2021.